

The UAE - Israel Relationship in the Light of the Abraham Agreement and its Impact on the Neighboring Relations with the Islamic Republic of Iran

Majid Abbasi

Associate Professor, Department of International Relations, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Marzieh Chaharmahali Esfahani

PhD Student, Department of International Relations, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Abstract

As two neighboring countries, Iran and the UAE have maintained relatively stable relations since the independence of the UAE in 1971. Except for the dispute over the triple Islands in the Persian Gulf and the UAE's pursuit of resolving this through international forums, there has been no significant tension in the relations between the two. The UAE's foreign policy has always been cautiously towards Iran and the country avoided a direct confrontation with its big northern neighbor. A new generation of UAE political leaders in 2011 began charting a more proactive approach to reshaping the Middle East security landscape in the country's favor, often focusing on countering the threat posed by the Muslim Brotherhood and other Sunni Islamist groups. Crown Prince Mohammed bin Zayed al-Nahyan of Abu Dhabi was and continues to be central to this approach. Although he holds no formal position in the UAE federal government, he has consolidated his role as Abu Dhabi's and indeed the UAE's, de facto leader since his 2003 elevation as successor to the role of crown prince of Abu Dhabi. (Crisis Group, 2021) With the geopolitical changes in the Middle East, UAE leaders have seized the opportunity to influence on regional equations. In this regard, the UAE attempt to strengthen national security and enter into regional and extra-regional alliances and coalitions. For instance, it could be mentioned the active presence of the country in Yemen's war. Another important issue that should be noted is the endorsement of Abraham's contract with Israel, which has led to the normalizing relations process between them. A significant issue that should be kept in mind is that with the signing of the agreement, Israeli has accessed to the security complex of the Persian Gulf, and this is considered a threat to Iran and its national interests. The purpose of this present research is to investigate the impact of the Abraham Agreement on the neighborly

Corresponding Author: Fereshtecharmahali@gmail.com

How to Cite: Abbasi, M., & Chaharmahali Esfahani, M. (2024). The UAE - Israel Relationship in the Light of the Abraham Agreement and its Impact on the Neighboring Relations with the Islamic Republic of Iran. *Research on Global Relations*, 1(2), 121-146. doi: 10.22054/jrgr.2024.74923.1053.

Original Research/ ...

Accepted: 16/12/2023

Received: 22/07/2023

ISSN: 2981-2275

eISSN: 2981-1996

relations between Iran and the UAE. Using descriptive qualitative method and applying the two concepts of balance of power and strategic hedging, this study has analyzed the relations between the UAE and Israeli and its consequences on the neighboring relations with Iran. The term “hedging” is widely used in the academic and policy literature. However, its casual usage has created conceptual confusion because its meanings is varying greatly. Most of the time, practitioners and policy researchers consider the term (hedging) parallel to “balancing,” remarking it to be an antonym of “engagement,” which recourses to an effort to create a cooperative relationship through political, military, economic, or social means. This “engagement-hedging” insight illustrates one’s political status: engagement emphasizes cooperation as a primary objective, whereas hedging is an insurance policy in the event engagement fails. (Koja, 2018: 636) Strategic hedging is a relative and incomprehensible concept that is innately difficult to quantify. Tessman and Wolfe have already noted to three primary resources that generate strategic hedging; economic capacity, military power and central government. (Salman & Geeraerts, 2014: 3) The other concept is “balancing power”. Schweller offers the following definition of balancing centered on military capabilities “Balancing means the creation or aggregation of military power through either internal mobilization or the forging of alliances to prevent or deter the state occupation and domination by a foreign power or coalition (Schweller, 2016: 4). The term balance of power adverts to the distribution of power capabilities of rival states or alliance. The balance of power theory holds that when one state or alliance mounts its power or applies it more aggressively; threatened states will increase their own power in response, often by forming a counter-balancing coalition. (legalserviceindia.com).

Being aware of its geopolitical position and mentality that there is an objective threat against the country's national security from Iran, the UAE entered into an interaction with the IRI as part of a "hedging strategy" to deal with this threat. In fact, the country considered Iran to be its biggest regional threat, and there were sources of mistrust and tensions between the two sides, including over the triple islands, the nuclear issue, the ballistic missile program, and accusations against Iran of inciting the political sentiments of Shiites in the UAE.

In line with its dual policy of strategic hedging and balancing, the UAE has taken many defense and military measures in the past years. The UAE has quietly established its own independent defense force. Over the decades, this country has provided a relatively small but sophisticated military possess such as air force, special forces and offensive and defensive weapons with advanced technology. (El-Dessouki & Rafik Mansour, 2020) On August 13, 2020, Israel and the UAE announced the normalization of relations between the two sides and the establishment of a new relationship. Contrary to the normative historical view of the Arab world regarding Israel, the UAE considers the regime neither an enemy nor a threat to the stability of the region. According to the worldview of Sheikh Mohammed bin Zayed Al Nahyan, the main threats to the UAE and its allies are

the expansionist Iran and transnational political Islamists. In return, the UAE considers Israel a strong regional power, which has shared the view and it is willing to work alongside the UAE against regional enemies. Therefore, the official alliance with Israel has the strategic logics. (Rahman, 2021:2) Tel Aviv and Abu Dhabi consider Iran and Turkey as a threat to national security. These possible threats from Tehran and Ankara are reinforced by Washington's plan to reduce its military presence in the Middle East. The normalization agreement publicly and officially brings Israel and the UAE together, which will bring its own set of complex challenges and potential risks (Guzansky & Heistein, 2020). One of the important components of the Ibrahim agreement, although not specifically explained, is increased security cooperation against regional threats, especially from Iran and its proxies. It is important to mention that Israel and the UAE have had security relations since the past, but this agreement exposes them (COOK, 2020). As mentioned, one of the important articles of the Ibrahim contract is the security cooperation between the two sides that will probably create challenges for Iran in terms of security issues in the future. By having the support from USA, Israel enjoys a relative military superiority in the Middle East. However, drones, missiles and new cyber capabilities and other technologies may reduce this gap in the coming years. (Sachs & Huggard, 2020:12)

In this research, we sought to find an answer to this question; what effect will the strengthening of relations between the UAE and Israeli have on the neighboring relations of this country with Iran? And the hypothesis that was raised in relation to the question was that the consolidation of the relations between the UAE and Israeli after the Ibrahim Agreement would cause the influence and indirect presence of Israeli in the vital security environment of Iran and as a result, changing in the balance of threats. It will intensify the skepticism of the neighborly relations of the parties. The findings of the research show that the security aspect of this cooperation is dangerous for Iran's national interests because it opens a foothold for Israel to the Persian Gulf region near the borders of Iran. Besides, the close intelligence and cyber cooperation between Abu Dhabi and Tel Aviv in the region could endanger the national security of Iran. Cyber-attacks on infrastructure, while being inexpensive, could be very dangerous.

Keywords: Abraham Contract, Iran, Israeli, UAE.

روابط امارات متحده عربی با رژیم اسرائیل در پرتو قرارداد ابراهیم و تأثیر آن بر روابط همسایگی با جمهوری اسلامی ایران

مجید عباسی

دانشیار روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

مرضیه چهارمحالی اصفهانی*

دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

سیاست خارجی امارات متحده عربی پس از استقلال این کشور در سال ۱۹۷۱ بر مبنای ملاحظات ژئوپلیتیک شکل گرفت. وسعت و جمعیت کم و سایر محدودیت‌های ژئوپلیتیک، زمینه‌ساز یک سیاست بر مبنای دوری از تقابل با همسایگان بزرگ‌تر، از جمله جمهوری اسلامی ایران بود. هرچند ادعاهای امارت بر سر جزایر سه‌گانه خلیج فارس همواره وجود داشته است. ولیکن به نظر می‌رسد سیاست خارجی این کشور به‌ویژه بعد از خیزش‌های مردمی سال ۲۰۱۱ در کشورهای عربی، تغییر جهت داده و ابوظبی رویکرد فعال‌تری را در قبال مسائل منطقه‌ای در پیش گرفته است. ائتلاف این کشور با عربستان سعودی در جنگ یمن و انعقاد قرارداد همکاری با رژیم اسرائیل تحت عنوان «قرارداد ابراهیم» در این رابطه قابل تحلیل است. در این راستا، این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش اصلی است که انعقاد قرارداد ابراهیم و تقویت روابط امارات متحده عربی با رژیم اسرائیل چه تأثیری بر روابط همسایگی این کشور با جمهوری اسلامی ایران خواهد داشت؟ یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که با توجه به دشمنی جمهوری اسلامی ایران با رژیم اسرائیل، تحکیم روابط امارات متحده عربی و رژیم اسرائیل با انعقاد قرارداد ابراهیم موجب حضور و نفوذ رژیم اسرائیل در منطقه خلیج فارس و در نتیجه تهدید منافع ملی ایران شده و از طریق ایجاد بدبینی و تغییر در موازنه تهدید، بر روابط همسایگی ایران و امارات تأثیر منفی خواهد گذاشت. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اسناد نوشته شده است.

واژگان کلیدی: ایران، امارات متحده عربی، رژیم اسرائیل، قرارداد ابراهیم، موازنه قوا، سیاست همسایگی.

مقدمه

ایران و امارات متحده عربی به عنوان دو کشور همسایه روابط نسبتاً پایداری را از زمان استقلال امارات دنبال کرده‌اند. به جز اختلاف بر سر مالکیت جزایر سه گانه خلیج فارس (جزایر تنب بزرگ و کوچک و ابوموسی) و پی گیری امارات برای حل این اختلاف از طریق مجامع بین‌المللی، تنش قابل توجهی در روابط بین دو کشور وجود نداشته و سیاست خارجی امارات متحده در قبال همسایه بزرگ شمالی همواره توأم با احتیاط و دوری از مقابله مستقیم بوده است. امارات متحده عربی در چهار دهه اول تأسیس خود، رویکرد مصون‌سازی راهبردی را در قبال ایران به عنوان منطقی‌ترین گزینه برای مدیریت روابط و اجتناب از رویارویی مستقیم با ایران دنبال کرد. برای امارات متحده عربی به عنوان یک کشور کوچک، با جمعیت نسبتاً کم، پوشش راهبردی به چند دلیل مرتبط باهم، از جمله موقعیت ژئوپلیتیک، محدودیت‌های قدرت، دارایی‌های گسترده و شرایط داخلی، ضروری بود (El-Dessouki & Rafik Mansour, 2020). لیکن از آغاز قرن بیست و یکم و به ویژه پس از سال ۲۰۱۱ (آغاز تحولات عربی) سیاست خارجی امارات با برخی دگرگونی‌ها همراه بوده و رفتار سیاسی این کشور در قبال کشورهای همسایه از جمله جمهوری اسلامی ایران تغییر کرد. اگرچه این کشور مطابق گذشته دیپلماسی نرم و دوری از مقابله رودررو را در سیاست خود حفظ کرده ولی با مطالعه رفتار این کشور، به ویژه مداخلات در بحرین، سوریه و یمن، به تغییر در سیاست خارجی این کشور و دوگانگی شیوه آن در برابر سایر دولت‌ها می‌توان پی برد.

نسل جدیدی از رهبران سیاسی امارات متحده عربی در سال ۲۰۱۱، شروع به ترسیم رویکرد فعال‌تری برای تغییر شکل چشم‌انداز امنیتی خاورمیانه به نفع این کشور کردند، که اغلب بر مقابله با تهدید اخوان المسلمین و سایر گروه‌های اسلام‌گرای سنی تمرکز داشت. محمد بن زاید آل نهیان ولیعهد ابوظبی محور این رویکرد فعال است. اگرچه او هیچ سمت رسمی در دولت فدرال امارات متحده عربی ندارد، اما زمان ارتقای مقام به عنوان جانشین

ولیعهد ابوظبی در سال ۲۰۰۳ نقش خود را به عنوان رهبر بالفعل ابوظبی و درواقع امارات متحده عربی تثبیت کرده است (Crisis Group, 2021). به عبارت بهتر، با تغییر ژئوپلیتیک خاورمیانه رهبران امارات فرصت را مغتنم شمرده و به دنبال نفوذ و تأثیر بر معادلات منطقه‌ای هستند. در این راستا امارات در پی تقویت امنیت ملی از یک طرف و وارد شدن به اتحادها و ائتلاف‌های منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای است. برای مثال می‌توان به حضور فعال این کشور در جنگ یمن اشاره کرد. مورد مهم دیگری که بایستی به آن توجه نمود، انعقاد قرارداد ابراهیم با رژیم اسرائیل است که روند عادی‌سازی مناسبات فی مابین را به همراه داشته است. موضوع قابل توجهی که در این راستا باید در نظر داشت این است که با امضای این قرارداد، پای رژیم اسرائیل به حوزه امنیتی خلیج فارس باز شده و این امر برای جمهوری اسلامی ایران و منافع ملی آن تهدید محسوب می‌شود. این پژوهش در پی پاسخ به این پرسش اصلی است که «تقویت روابط امارات متحده عربی با رژیم اسرائیل چه پیامدهایی بر روابط همسایگی با جمهوری اسلامی ایران خواهد داشت؟ فرضیه اصلی نیز عبارت از این است که «تحکیم روابط امارات متحده عربی و رژیم اسرائیل پس از انعقاد قرارداد ابراهیم موجب نفوذ و حضور غیرمستقیم رژیم اسرائیل در محیط حیاتی امنیتی جمهوری اسلامی ایران و در نتیجه تغییر در موازنه تهدید شده و باعث تشدید بدبینی بر روابط همسایگی طرفین خواهد شد. این مقاله با روش توصیفی- تحلیلی و با استفاده از منابع اسنادی و کتابخانه‌ای انجام شده است.

چارچوب مفهومی (پوشش راهبردی، سد یا مصون‌سازی راهبردی)

پوشش راهبردی

اصطلاح پوشش به شکل گسترده‌ای در ادبیات دانشگاهی و سیاست‌گذاری استفاده می‌شود. با این حال، استفاده گاه‌به‌گاه از آن باعث سردرگمی مفهومی شده، زیرا این لغت دارای معانی بسیار متفاوت است. اغلب، پژوهشگران و محققین سیاست، این اصطلاح را معادل «تعادل» و متضاد «تعامل» که به تلاش برای ایجاد یک رابطه همکاری از طریق ابزارهای سیاسی، نظامی، اقتصادی یا اجتماعی اشاره دارد، در نظر می‌گیرند. این طیف "تعامل - پوشش" موضع سیاسی فرد را نشان می‌دهد: تعامل بر همکاری به عنوان یک هدف اصلی تأکید دارد، در حالی که پوشش، یک سیاست مطمئن در صورت شکست تعامل است. از لحاظ نظری، این تعریف بینش تحلیلی زیادی ارائه نمی‌کند، زیرا موضع سیاسی آن برای مقابله با یک دشمن بالقوه قبلاً مشخص شده و این مفهوم را نمی‌توان از یک اقدام «تعادل‌کننده» متمایز کرد. تنها تفاوتی که می‌توان استنباط کرد، در روش تعادل آن است. در حالی که توازن بی‌پرده دولت مورد هدف را تحریک می‌کند، هدف استفاده از پوشش محافظتی جلوگیری از افزایش تنش یا ایجاد منازعه و حفظ یک وضعیت همکاری با دولت مزبور است. با این حال، محققان دیگر «پوشش محافظتی» را به عنوان یک اصطلاح نظری برای نشان دادن استراتژی، سیاست یا رفتار بازیگران تعریف می‌کنند. ادبیات روابط بین‌الملل این مفهوم را در نظریه «توازن قدرت» گنجانده و آن را به عنوان جایگزینی برای «موازنه» و «گردآوردن متحدان» معرفی می‌کند (Koja, 2018).

پوشش راهبردی یک نظریه ساختاری جدید در روابط بین‌الملل است، اگرچه این رفتار در سیاست خارجی دولت‌ها چندان جدید نیست. اما تجربه نشان می‌دهد که بسیاری از کشورها، اعم از قدرت‌های کوچک، نوظهور یا بزرگ، پوشش راهبردی را به عنوان گزینه سوم برای رویارویی مستقیم یا وابستگی بیش‌ازحد به کشورهای قوی‌تر انتخاب کرده‌اند. پوشش راهبردی یک راهبرد ترکیبی از همکاری و تقابل است که بر هر دو ابزار قدرت نرم

و سخت تکیه دارد. این ترکیبی از سیاست‌هایی است که از یک سو بر تعامل و سازوکارهای همکاری تأکید می‌کند و از سوی دیگر بر ایجاد موازنه به سبک واقع‌گرایانه تأکید دارد. یک دولت با اقدام به پوشش راهبردی با دولت قدرتمند و تهدیدکننده همکاری می‌کند تا از تهدیدات و یا درگیر شدن در منازعات نابرابر (توازن نرم) جلوگیری کند. درعین حال، عناصر موازنه سخت علیه کشور قدرتمند مانند مشارکت در معاهده‌های نیروهای رقیب و افزایش قابلیت‌های نظامی و غیرنظامی اتخاذ می‌شود. یک عنصر کلیدی در درک این راهبرد ترکیبی این است که یک دولت با اتخاذ آن، اساساً در تلاش است تا تهدیدات را برای ثبات خود کاهش دهد و در دنیای آنارشیک باقی بماند. به عبارت بهتر، انگیزه در اینجا کسب منافع مادی یا تغییر وضعیت نسبی آن نیست، بلکه حفاظت از آن است. دولت‌ها زمانی که قدرت نسبی متحدانشان برای تضمین امنیت ملی آن‌ها کاهش می‌یابد و در همان حال توانایی‌های کلی نیروهای رقابتی افزایش یافته، نیز به این راهبرد متوسل می‌شوند (El-Dessouki & Rafik Mansour, 2020).

سد یا مصون‌سازی راهبردی

سد راهبردی یک مفهوم نسبی و نامشهود است که ذاتاً تعیین کمیت آن دشوار است. به منظور تسهیل در مقایسه، یک شاخص ترکیبی از عوامل تعیین‌کننده مصون‌سازی راهبردی ایجاد می‌شود. تسمان و وولف قبلاً به سه منبع اصلی اشاره کرده‌اند که سد راهبردی را ایجاد می‌کنند: ظرفیت اقتصادی، قدرت نظامی و دولت مرکزی. ویژگی‌های دیگر شامل بهبود توانایی رقابتی دولت، اجتناب از رویارویی مستقیم با قدرت منطقه‌ای، آمادگی پذیرش هزینه‌ها و هماهنگی در بالاترین سطوح دولت است. افزایش قدرت اقتصادی نسبی منجر به افزایش نفوذ سیاسی و بین‌المللی کشور می‌شود که به نوبه خود می‌تواند از این قدرت اقتصادی برای اهداف سیاست خارجی استفاده کرد. با توجه به اهمیت قدرت اقتصادی در اجرای رفتار مصون‌سازی راهبردی، از سه شاخص اقتصادی برای سنجش سد راهبردی (تولید ناخالص داخلی، ذخایر ارزی و بدهی دولت) استفاده می‌شود. برخلاف استانداردهای قدرت سخت و قدرت نرم، قدرت نظامی از نقطه نظر پوشش راهبردی یک شمشیر دو لبه

است. پوشش راهبردی در عین اینکه مستلزم ارتقای قابلیت‌های نظامی است، اما سعی دارد که از تحریک قدرت منطقه‌ای چه از طریق افزایش زرادخانه نظامی به صورت تحریک آمیز و چه از طریق وارد شدن به اتحاد علیه آن اجتناب کند. اجرای تصمیمات حاکمیتی یکی از ارکان اساسی مکمل برای رفتار مصون‌سازی استراتژیک است. کشورهای ثروتمند همواره به قدرت‌های بزرگ تبدیل نمی‌شوند، بلکه به یک دولت مرکزی قوی نیاز دارند تا از قدرت اقتصادی و نظامی برای اهداف سیاست خارجی استفاده کند، که توضیح این مطلب است که اگرچه ایالات متحده در اواخر قرن نوزدهم ثروتمندترین کشور جهان از نظر اقدامات نظامی، اقتصادی، سیاسی و دیپلماتیک به شمار می‌رفت، در عین حال یک قدرت کوچک بود (Salman, Geeraerts, 2014).

موازنه قوا

با اینکه موازنه قوا احتمالاً قدیمی‌ترین و شناخته‌ترین نظریه سیاست بین‌الملل است، اما همچنان مملو از ابهامات مفهومی و ادعاهای نظری و تجربی رقیب است. از جمله معانی مختلف آن (الف) توزیع یکنواخت قدرت است. (ب) این اصل که قدرت باید به‌طور مساوی توزیع شود. (ج) توزیع قدرت موجود به معنای توزیع قدرت برای وضعیت سیاسی حاکم؛ یعنی هر توزیع احتمالی قدرت در یک‌زمان خاص و (د) گرایش ذاتی سیاست بین‌الملل برای ایجاد توزیع یکنواخت قدرت. ابهام مفهومی پیرامون این نظریه مربوط به مفهوم اصلی آن، یعنی رفتار موازنه گر است. انواع مختلفی از موازنه در روابط بین‌الملل وجود دارد. برخی از محققان از موازنه نرم صحبت می‌کنند، برخی دیگر موازنه روانی-فرهنگی، موازنه سیاسی-دیپلماتیک و موازنه راهبردی را اضافه کرده‌اند، در حالی که برخی دیگر در مورد موازنه اقتصادی و ایدئولوژیک صحبت می‌کنند. از آنجا که موازنه قوا نظریه‌ای در مورد امنیت بین‌المللی و آمادگی برای جنگ احتمالی است، برخی مانند شوولر معتقدند که «موازنه به معنای ایجاد یا تجمیع قدرت نظامی از طریق بسیج داخلی یا ایجاد ائتلاف‌هایی به منظور جلوگیری یا بازداري از اشغال و تسلط یک کشور توسط یک قدرت یا ائتلاف خارجی» است. نظریه پردازان روابط بین‌الملل نه تنها در مورد معنای توازن قدرت، بلکه در مورد نتایج

قابل انتظار از عملکرد موفقیت آمیز توازن قدرت نیز واژگان دوپهلوی و مبهمی ابراز داشته‌اند. از منظر نظریه پردازان، هدف یا مقصود توازن قوا - اگر بتوان چنین چیزی را به نظمی ناخواسته و خودبه‌خودی نسبت داد - آن‌چنان که بسیاری از منتقدان این نظریه به اشتباه ادعا کرده‌اند، حفظ صلح و ثبات بین‌المللی نیست، بلکه حفظ یکپارچگی {حاکمیت} نظام چند دولتی توسط جلوگیری از بلعیده شدن یک کشور توسط هر کشور جاه‌طلب همسایه است. شهود اساسی پشت این نظریه این است که نباید اجازه کسب قدرت بی‌حد و حصر به دولت‌ها داد؛ زیرا این موضوع همه اعضای نظام بین‌الملل را تهدید می‌کند (Schweller, 2016).

اصطلاح موازنه قدرت به توزیع توانمندی‌های قدرت کشورهای رقیب یا متحد اشاره دارد. نظریه موازنه قدرت بر این مبنا است که وقتی یک دولت یا اتحاد بین دول قدرت خود را افزایش دهد یا درصدد اعمال آن با شدت بیشتری باشد، دولت‌های در معرض تهدید در پاسخ اغلب با تشکیل یک ائتلاف متوازن، قدرت خود را افزایش خواهند داد. موازنه قدرت یک مفهوم اصلی در نظریه نواقع‌گرایی است. هارتمن، مفهوم موازنه قدرت در روابط بین‌الملل را به‌عنوان یک نظام واقعی به این معنا توضیح می‌دهد که یک بلوک قدرت منجر به ظهور بلوک دیگر می‌شود و در نهایت منجر به شبکه‌ای از اتحادها می‌گردد. مفهوم موازنه قدرت بر این فرض استوار است که قدرت بیش‌ازحد در هر نقطه از نظام، تهدیدی برای موجودیت واحدهای دیگر است و مؤثرترین پادزهر قدرت، قدرت است (www.legalserviceindia.com). این پژوهش با کاربری دو مفهوم اصلی موازنه قوا و پوشش راهبردی به تجزیه و تحلیل روابط امارات متحده عربی و رژیم اسرائیل و پیامدهای آن بر روابط همسایگی با جمهوری اسلامی ایران پرداخته است.

روابط امارات متحده عربی و جمهوری اسلامی ایران

امارات متحده عربی در یک منطقه بسیار راهبردی ولی با پتانسیل بالایی از بی‌ثباتی در امتداد سواحل جنوب شرقی خلیج فارس، هم‌مرز با عربستان سعودی و عمان قرار دارد. این کشور توسط یک آب باریک و یک تنگه دریایی مهم، تنگه هرمز، از ایران جدا شده است. امارات متحده عربی با آگاهی از موقعیت ژئوپلیتیک و ذهنیت خود مبنی بر وجود تهدید عینی علیه

امنیت ملی این کشور از سوی ایران، به عنوان بخشی از یک راهبرد حفاظتی برای مقابله با این تهدید با جمهوری اسلامی وارد تعامل شد. در واقع، امارات متحده عربی، ایران را بزرگ‌ترین تهدید منطقه‌ای خود می‌داند، منابع بی‌اعتمادی و تنش‌هایی بین دو طرف از جمله بر سر مالکیت جزایر سه گانه، مسئله هسته‌ای، برنامه موشک‌های بالستیک و اتهام به ایران برای تحریک احساسات سیاسی شیعیان امارات وجود داشت. از دیگر عوامل مؤثر در تعیین رابطه امارات با ایران می‌توان به روابط اجتماعی بین مردمان دو کشور و حضور جامعه بزرگ ایرانی در امارات اشاره کرد. با تحلیل رفتار پوشش خطرپذیری امارات متحده عربی در مقابل ایران، می‌توان عناصر زیر را مشخص کرد: موازنه نرم و تعامل. رهبری امارات روابط خود را با دوستان و متحدان خود چه در داخل و چه در خارج از شورای همکاری خلیج فارس (GCC) پی‌ریزی کرده است. تأکید این کشور بر رویکرد قدرت نرم یا «دیپلماسی نرم» در سیاست خارجی است. امارات متحده عربی به‌طور فزاینده‌ای با «ارائه کمک‌های مالی شامل برنامه کمک‌های خارجی و ابزارهای دیپلماتیک، و علاوه بر آن با تکیه بر شبکه گسترده روابط شخصی با سیاست‌گذاران کلیدی در سراسر جهان، عمدتاً رویکرد «دیپلماسی آرام» را به کار گرفته است. به عبارت دیگر، امارات متحده عربی از همان روزهای نخستین تأسیس، در پی استفاده از منابع مالی و قدرت نرم «برنامه‌های کمک و توسعه برای برقراری دوستی‌های بین‌المللی، ارتقای موقعیت، دفاع از منافع و تقویت اعتبار و پرستیژ خود به‌ویژه در میان کشورهای عربی و مسلمان بود. تمامی این ابزارها به دستیابی به اهداف سیاست خارجی امارات بدون توسل به نیروی نظامی کمک کردند (El-Dessouki & Rafik Mansour, 2020).

اگرچه از زمان خیزش‌های عربی در سال ۲۰۱۱، امارات متحده عربی رویه خود را تغییر داده است، اما در بیشتر تاریخ پس از استقلال، امارات یک سیاست خارجی غیر مداخله‌جویانه را بر اساس تمایل خود برای حفظ اتحاد با ایالات متحده و عربستان سعودی و همچنین جاه‌طلبی خود برای گسترش روابط تجاری با مجموعه‌ای از قدرت‌های منطقه‌ای از جمله ایران، دنبال کرده است. این جهت‌گیری غیر مداخله‌گرایانه، امارات متحده عربی را قادر ساخت تا بین منافع اغلب رقیب هفت امیرنشین خود تعادل برقرار کند. به عنوان مثال،

موضع بی طرفی رسمی فدراسیون در طول جنگ ایران و عراق، ابوظبی را قادر ساخت تا از دشمنی با ریاض (که فعالانه از صدام حسین حمایت می کرد) اجتناب کرده و در ضمن موجب شکوفایی روابط تجاری دبی با تهران شود. این رابطه تجاری مدت ها است که برای هر دو طرف سودمند بوده، برای دبی درآمدزایی کرده و برای ایران در دوره های فشار اقتصادی ناشی از تحریم ها راه نجاتی به سوی جهان خارج فراهم کرده است. شبکه های تجاری دبی برای ثبات مالی ذخایر نفتی که بخشی از آن توسط ابوظبی بهره برداری می شود، بسیار مهم است. امارات پیوندهای دیگری نیز با تهران دارد: دبی محل زندگی تعداد زیادی از بازرگانان ایرانی است و اقلیت قابل توجهی از شهروندان اماراتی در دبی اصالتاً ایرانی هستند. با افزایش تحریم های بین المللی علیه ایران در اوایل دهه ۲۰۰۰، دبی به عنوان شریک تجاری اصلی تهران ظهور کرد. در سال ۲۰۱۶، پس از اجرایی شدن برجام و لغو بخشی از تحریم ها علیه ایران، تجارت بین امارات و ایران به ۱۲٫۹ میلیارد دلار رسید. خروج ایالات متحده از برجام و اعمال مجدد تحریم ها علیه ایران، امارات را مجبور کرد تا مقررات بانکی خود را برای ایرانیان سخت کرده و ویزا را برای برخی از اتباع ایرانی محدود کند. گرچه تجارت در سال ۲۰۱۹ به ۳٫۹ میلیارد دلار کاهش یافت، امارات متحده عربی همچنان دومین شریک بزرگ تجاری ایران پس از چین است (Crisis Group, 2021). دو جدول زیر نشان دهنده بخشی از روابط تجاری بین دو کشور در سال ۱۴۰۱ است:

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

عباسی و چهارمحالی اصفهانی | ۱۳۳ |

ردیف	۱۰ کالای عمده صادراتی به امارات در سال ۱۴۰۱	وزن (کیلوگرم)	ارزش (تومان)	ارزش (دلار)	درصد
۱	سایر روغن های سبک و فرآورده های بنزین	۹۶۸,۹۸۸,۵۱۳	۱۷,۲۹۹,۴۷۴,۳۷۹,۱۳۰	۶۴۶,۶۹۳,۸۱۷	۱۱,۲۱
۲	سایر فرآورده های غیر مذکور دارای ۷۰٪ وزنی یا بیشتر نفت یا روغن های معدنی قیری	۱,۰۴۸,۱۶۵,۰۱۹	۱۶,۷۱۳,۰۳۳,۰۸۳,۹۵۸	۶۳۹,۱۸۷,۳۹۰	۱۱,۰۸
۳	قیر نفت	۱,۵۰۱,۷۵۵,۳۱۸	۱۶,۰۹۹,۴۶۳,۷۱۰,۴۰۵	۵۸۳,۵۴۹,۸۴۰	۱۰,۱۲
۴	سایر مخلوط های هیدروکربورهای بودار (Aromatic) که در ۲۵۰ درجه سانتیگراد طبق روش ASTM D ۸۶، ۶۵٪ حجمی آن یا بیشتر تقطیر شود	۶۰۵,۱۳۳,۱۳۳	۱۲,۰۴۶,۳۱۱,۷۰۰,۲۹۴	۴۳۴,۲۵۱,۵۵۳	۷,۵۳
۵	شمش از آهن و فولاد غیر ممزوج، که در جای دیگر ذکر نشده.	۷۰۶,۳۶۳,۵۹۰	۹,۶۴۵,۲۹۵,۷۹۳,۸۷۵	۳۳۴,۶۷۷,۲۶۵	۵,۸۰
۶	روغن پایه معدنی	۴۳۶,۹۷۵,۷۳۱	۸,۸۵۶,۵۶۹,۰۸۷,۱۴۶	۳۳۰,۸۱۳,۳۲۶	۵,۷۴
۷	روغن و سایر محصولات که از تقطیر قطران های زغال سنگ در درجه حرارت زیاد بدست می آید و محصولات مشابه که در آن اجزاء تشکیل دهنده بودار از لحاظ وزن بر اجزای بی بو فزونی داشته باشد غیر مذکور و غیر مشمول در جای دیگر	۴۴۱,۸۸۷,۲۶۸	۶,۶۷۳,۹۵۸,۹۲۳,۲۱۶	۲۲۸,۲۲۹,۹۵۱	۳,۹۶
۸	آفورالئید (فورفورال)	۴۳۴,۵۴۸,۳۳۸	۵,۳۵۷,۹۷۳,۲۶۴,۰۱۶	۲۰۰,۶۷۷,۰۵۲	۳,۴۸
۹	هیدروکربورهای غیر حلقوی شلیاغ نشده، غیر از اتیلن، پروپن، بوتن و ایزومرهای آن، بوتن	۲۲۳,۵۰۳,۷۷۹	۳,۸۷۳,۷۷۹,۳۵۲,۰۴۷	۱۲۶,۷۵۶,۰۱۸	۲,۲۰
۱۰	آوره حتی به صورت محلول در آب	۱۸۷,۲۹۳,۶۵۵	۲,۷۲۸,۱۹۵,۷۱۵,۵۴۶	۱۱۰,۷۱۸,۶۰۳	۱,۹۲

ارزش: میلیون دلار وزن: هزار تن

رتبه در یک ماهه ۱۴۰۱	نام کشور	یک ماهه ۱۴۰۱		یک ماهه ۱۴۰۰		درصد تغییرات	
		ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن
۱	چین	۱۲۹۱	۳۱۱۴	۳۵	۹۹۹	۲۹	۲۲۸۴
۲	امارات متحده عربی	۶۶۸	۱۰۰۶	۱۸	۳۶۰	۸۶	۱۰۳۲
۳	عراق	۴۲۶	۱۴۱۷	۱۲	۴۳۷	-۲	۱۵۳۱
۴	ترکیه	۳۶۱	۲۸۶	۱۰	۱۸۲	۹۸	۱۹۳
۵	افغانستان	۱۰۸	۳۴۸	۲,۹	۱۷۶	-۳۸	۴۵۲
۶	هند	۱۰۲	۲۵۶	۲,۷	۱۲۴	-۱۸	۶۲۱
۷	پاکستان	۸۲	۱۹۶	۲,۲	۹۹	-۱۷	۲۵۳
۸	عمان	۷۴	۱۷۶	۲,۰	۴۰	۸۵	۱۸۹
۹	تایلند	۶۸	۱۱۶	۱,۹	۵۸	۱۸	۹۲
۱۰	سنگاپور	۵۶	۶۳	۱,۵	۰,۲	۲۴۳۵۹	۳۶۸۲۱۹
۱۱	موزامبیک	۴۹	۶۳	۱,۳	۰	۱۰۰	۰
۱۲	اندونزی	۴۹	۸۵	۱,۳	۸۰	-۳۸	۱۴۸
۱۳	نیجریه	۴۵	۶۶	۱,۲	۰	۱۷۳۰۷	۱۳۰۷۴
۱۴	آذربایجان	۳۹	۴۷	۱	۲۹	۳۴	۶۳
۱۵	فدراسیون روسیه	۲۲	۶۷	۰,۶	۴۱	-۴۵	۹۸
۱۶	ترکمنستان	۲۰	۱۲۰	۰,۶	۱۹	۹	۱۴۷
۱۷	رومانی	۱۶	۱۱	۰,۴	۶	۱۴۷	۷
۱۸	ازبکستان	۱۵	۲۷	۰,۴	۱۹	-۱۷	۶۱
۱۹	ایتالیا	۱۵	۱۳	۰,۴	۹	۵۹	۱۴
۲۰	اردن	۱۵	۲۵	۰,۴	۱	۱۱۹۶	۹۵۶۷
جمع		۳۵۲۱	۶۵۰۲	۹۵	۲۶۷۲	۳۲	۷۱۷۶

مأخذ: گمرک جمهوری ایران

امارات در راستای سیاست دوگانه خود یعنی پوشش استراتژیک و موازنه سازی در سال‌های گذشته اقدامات دفاعی و نظامی بسیاری انجام داده است. امارات بی‌سروصدا قدرت دفاعی مستقل خود را پایه‌ریزی کرده است. طی دهه‌ها، این کشور از روی اسلوب، سرمایه نظامی نسبتاً کوچک اما پیچیده‌ای مانند نیروی هوایی، نیروهای ویژه و تسلیحات تهاجمی و دفاعی با فناوری پیشرفته را برای خود فراهم کرده است. رهبری امارات روابط خود را با دوستان و متحدانی خارج از شورای همکاری خلیج فارس تقویت کرده است. این کشور در عین حال بر رویکرد قدرت نرم یا «دیپلماسی نرم» در سیاست خارجی تأکید ورزیده است. امارات متحده عربی با نیروهای رقیب تهران، عمدتاً ایالات متحده آمریکا و عربستان سعودی، متحد است. ایالات متحده دارای پایگاه‌های عملیاتی و قراردادهای دفاعی با این کشور است (El-Dessouki & Rafik Mansour, 2020).

TIV of arms exports to UAE, 2016-2022								
Figures are SIPRI Trend Indicator Values (TIVs) expressed in millions.								
Figures may not add up due to the conventions of rounding.								
A '0' indicates that the value of deliveries is less than 0.5m								
For more information, see http://www.sipri.org/databases/armstransfers/sources-and-methods/								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Canada	6	4	25	33	50	25	29	171
China	15	37	46	12	11			121
Finland	13							13
France	207	186			50			444
Germany	11	20	5	35	10	5		86

Italy	8	3	12	12				35
Netherlands		84	84					167
Russia			40	80	80			200
Serbia		1	0					2
Singapore	2							2
South Africa	27	24	37	28	19	21	14	170
South Korea						6		6
Spain				63				63
Sweden	11	10	3		80	40		143
Turkiye				45	65	83	82	275
United Kingdom			8	8	4	2		21
United States	642	464	877	495	195	326	557	3555
Total	941	832	1136	810	564	508	681	5472

Source: SIPRI Arms Transfers Database

TIV of arms imports to the top 13 largest importers, 2016-2022
Figures are SIPRI Trend Indicator Values (TIVs) expressed in millions
Figures may not add up due to the conventions of rounding.
A '0' indicates that the value of deliveries is less than 0.5m
For more information, see http://www.sipri.org/databases/armstransfers/sources-and-methods/

Rank 2016 - 2022	Rank 2015 - 2021	Recipient	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2016- 2022
1	2	India	2782	2892	2118	3470	2847	4167	2846	21122
2	1	Saudi Arabia	2947	3920	3276	3484	2491	1739	2272	20129
3	6	Qatar	885	619	581	2048	838	2075	3342	10386
4	3	Egypt	1643	2340	1638	1157	1403	1287	701	10169
5	4	Australia	1026	1664	1582	1186	1655	1260	761	9135
6	5	China	1143	1306	2119	1503	884	981	807	8741
7	8	South Korea	1038	962	1140	1495	1276	798	408	7114
8	10	Pakistan	830	868	886	733	688	1180	1565	6750
9	7	Algeria	2911	1133	1282	167	675	237	158	6562
10	12	Japan	345	434	755	972	923	947	1291	5666
11	9	UAE	941	832	1136	810	564	508	681	5472
12	13	United States	458	527	380	890	801	868	837	4762
13	14	United Kingdom	282	1002	518	342	652	878	799	4474
		Others	13981	12939	10398	9351	8305	9868	15515	80358
		Total	31213	31438	27807	27607	24000	26792	31983	200840

Source: SIPRI Arms Transfers Database

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، اساس روابط ایران و امارات متحده عربی بر مبنای نیازهای طرفین و عمدتاً بر پایه‌های اقتصادی و تجاری نهاده شده است. اما وجود چرخشی در سیاست خارجی امارات و نزدیک شدن این کشور به رژیم اسرائیل به‌ویژه پس از انعقاد قرارداد ابراهیم، بر روابط دو طرف تأثیرگذار بوده است.

روابط امارات و رژیم اسرائیل در بستر قرارداد ابراهیم

توسعه آشکار روابط باز و دوستانه بین رژیم اسرائیل و برخی از کشورهای عربی خلیج فارس از سال ۲۰۱۸ به بعد تحت تأثیر قرارداد ابراهیم از پدیده‌های سیاسی مهم در غرب آسیا است. درحالی‌که روابط رسمی اعراب با اسرائیل به مدت طولانی تحت تأثیر جنگ رژیم اسرائیل و گروه‌های فلسطینی است، با فشارهای سیاسی فزاینده ایالات متحده به‌ویژه در دوران ریاست جمهوری ترامپ، کشورهای حاشیه خلیج فارس آزادی عمل بیشتری برای اولویت دادن به

منافع ملی خود بر منافع «عربی» پیدا کردند و با رژیم اسرائیل رابطه برقرار نمودند (Rahman, 2021).

ژئوپلیتیک و روابط قدرت در خاورمیانه پس از سال ۲۰۱۱ و خیزش‌های مردمی در کشورهای عربی، دگرگون شده است. در دهه‌های پیشین، یک ناظر برای بررسی تحرکات منطقه‌ای، ابتدا بایستی اعمال پایتخت‌های بزرگ عربی یعنی قاهره، ریاض، دمشق و بغداد را زیر نظر می‌گرفت و سپس واکنش واشنگتن را {در قبال این اقدامات} مورد مطالعه قرار می‌داد. اما اکنون، بسیاری از تصمیمات کلیدی در سایر نقاط گرفته می‌شوند، زیرا درجایی که عربستان، مصر، سوریه و عراق دچار بحران‌های تضعیف‌کننده شده‌اند، در همان حال ایالات متحده نیز در تخصیص منابع برای منطقه تردید دارد. کشورهای دیگر از جمله امارات متحده عربی، در منطقه نقش آفرینی می‌کنند. تحولات در این منطقه مزایایی برای امنیت رژیم اسرائیل داشته است. با وجود آشفتگی داخلی منطقه که توجه بسیاری از رهبران را به خود جلب کرده، دشمنان سنتی اسرائیل یعنی کشورهای عربی دیگر قادر به ایجاد چالش‌های پیشین برای این رژیم نیستند. برخی از آن‌ها ترجیح داده‌اند به جای تشریک مساعی برای هدف قرار دادن این رژیم، با تحریک آمریکا این امکانات را در جهت مقابله با جمهوری اسلامی ایران به کار گیرند. این روند با عادی‌سازی روابط بین رژیم اسرائیل و امارات و بحرین، به‌طور ضمنی و با حمایت فعال ایالات متحده و عربستان سعودی، اتفاق افتاده است (Sachs & Huggard, 2020).

البته رژیم اسرائیل و امارات پیش از قرارداد ابراهیم نیز به سمت عادی‌سازی روابط حرکت کرده بودند. در همین راستا، در سال ۲۰۱۵ رژیم اسرائیل یک دفتر دیپلماتیک در ابوظبی افتتاح کرد که با آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدید پذیر مرتبط بود. مقامات ارشد اسرائیل از ابوظبی بازدید کردند. ورزشکاران اسرائیلی در مسابقات منطقه‌ای امارات شرکت کردند و شرکت‌های تجاری و صنعتی این رژیم در اکسپوی جهانی ۲۰۲۰ دبی شرکت کردند (COOK, 2020).

در ۱۳ اوت ۲۰۲۰، رژیم اسرائیل و امارات متحده عربی عادی‌سازی روابط بین دو طرف و پایه‌ریزی یک روابط جدید را اعلام کردند. دونالد ترامپ در انعقاد این توافقنامه، که شامل

موافقت نتانیاهاو مبنی بر تعلیق برنامه‌های رژیم اسرائیل برای الحاق مناطق کرانه باختری است، کمک کرد. بذر این قرارداد از بسیاری جهات، در خیزش‌های مردمی کشورهای عربی کاشته شد، زمانی که اعراب و دولت‌هایشان دریافتند که تهدیدهای اصلی آن‌ها داخلی است و نه خارجی. این طور به نظر می‌رسد تعداد بی‌شماری از اعراب احساس می‌کنند که درگیری اعراب و رژیم اسرائیل یک حواس‌پرتی سیاسی است. علاوه بر این، اسرائیل و امارات نگرانی‌های امنیتی مشترک زیادی دارند. اسرائیل، ایران را به‌عنوان یک تهدید امنیتی و امارات تهران را به‌عنوان یک رقیب منطقه‌ای می‌بیند. هردوی آن‌ها، با اسلام سیاسی دشمنی دارند و نسبت به اینکه دموکراتیزه‌سازی شدن بیشتر در جهان عرب به نتایج بهتری منجر شود، تردید دارند. از آنجا که آن‌ها دشمنان خود را در نزدیکی خود می‌بینند، علاقه مشترکی به اشتراک‌گذاری اطلاعات بیشتر و عمیق‌تری دارند. این امر همچنین باعث تغییر نگرش ایالات متحده نسبت به امارات متحده عربی می‌شود. در چارچوب حمایت دو حزب دموکرات و جمهوری خواه از کاهش ردپای آمریکا در خاورمیانه و بدبینی بسیاری از دموکرات‌ها نسبت به امارات به دلیل نزدیکی این کشور به عربستان سعودی، نقش آن در یمن و شرایط حقوق بشر در امارات، این اقدام موجب تقویت حمایت پایدار هر دو حزب از روابط نزدیک ایالات متحده و امارات خواهد شد (Alterman, 2020).

درواکنشی بی‌سابقه، هیچ کدام از کشورهای عربی بیانیه‌ای رسمی مبنی بر محکومیت یا حتی انتقاد از اعلام عادی‌سازی بین اسرائیل و امارات صادر نکرد. زمانی که فلسطینی‌ها و اردنی‌ها به ترتیب پیمان اسلو و معاهده وادی آراوا را امضا کردند، چندین رژیم عربی این قراردادها را محکوم کردند. حتی موریتانی زمانی که در اکتبر ۱۹۹۹ برقراری روابط دیپلماتیک با اسرائیل را اعلام کرد، در معرض انتقادات شدید و انزوا قرار گرفت. اما اکنون رژیم‌های عربی، مانند رژیم‌های سوریه و الجزایر، از صدور بیانیه‌هایی در محکومیت توافق صلح اسرائیل و امارات امتناع کردند. حتی قطر (دشمن آن زمان امارات) سکوت کرد. برخی آشکارا از این تصمیم استقبال کردند و برخی دیگر ترجیح دادند موضع خود را اعلام نکنند. این الگو نشان‌دهنده تأثیر قابل توجهی است که دیپلماسی امارات بر بسیاری از پایتخت‌های عربی اعمال کرده است. به‌عنوان مثال، دمشق به‌جای خشمگین ساختن امارات، که سفارت

خود در پایتخت سوریه را در اواخر سال ۲۰۱۸ بازگشایی کرد، ترجیح داد سکوت کند (Baker, 2020).

برخلاف دیدگاه تاریخی هنجاری جهان عرب در مورد اسرائیل، امارات متحده عربی، این رژیم را نه دشمن و نه تهدیدی برای ثبات منطقه می‌داند. بر اساس جهان‌بینی ولیعهد ابوظبی، شیخ محمد بن زاید آل نهیان - که از زمان سکنه برادر بزرگ‌ترش در سال ۲۰۱۴، رهبر واقعی امارات بوده است - تهدیدهای اصلی برای امارات و متحدانش، ایران توسعه‌طلب و اسلام‌گرایان سیاسی فراملی هستند. در این چشم‌انداز، هردوی این بازیگران، مایل و قادر بوده‌اند از بی‌ثباتی منطقه‌ای برای پیشبرد مواضع خود از طریق دخالت در امور داخلی کشورها - در مورد ایران (حمایت از اپوزیسیون خارج‌نشین، گروه‌های تجزیه‌طلب و ایجاد بحران‌های داخلی) و در مورد اخوان المسلمین و وابستگان آن که توسط ائتلاف رقیب به ریاست ترکیه و قطر حمایت می‌شوند، سود ببرند. در مقابل، امارات متحده عربی، اسرائیل را یک قدرت منطقه‌ای نیرومند می‌داند که در این دیدگاه شریک بوده و مایل است برای مقابله با دشمنان منطقه‌ای در کنار امارات عمل کند. بنابراین، اتحاد رسمی با اسرائیل از منطقی راهبردی برخوردار است (Rahman, 2021).

زمانی که توافق برجام در سال ۲۰۱۵ منعقد شد، مقامات اماراتی، مانند همتایان سعودی خود، از آن به دلیل عدم توجه به حمایت و پشتیبانی ایران از بازیگران غیردولتی و بی‌توجهی به توسعه موشک‌های بالستیک این کشور انتقاد کردند. بنابراین، امارات از تصمیم ترامپ در سال ۲۰۱۸ برای خروج ایالات متحده از توافق و اعمال مجدد تحریم‌ها علیه ایران به عنوان بخشی از کمپین «فشار حداکثری» حمایت کرد. امارات امیدوار بود که این فشار، ایران را به میز مذاکره بازگردانده و توافقی جامع‌تری که نگرانی‌های این کشور را در نظر داشته باشد، تضمین کند. اما ابوظبی پیش‌بینی نمی‌کرد که این فشار منجر به افزایش درگیری‌ها در خلیج فارس شود و زمانی که این اتفاق افتاد، امارات رویکرد خود را تغییر داد. مجموعه‌ای از حملات به کشتی‌ها در سواحل فجیره در سال ۲۰۱۹ که عموماً به ایران نسبت داده شد، آسیب‌پذیری امارات در برابر حمله ایران و خطرات درگیری منطقه‌ای ناشی از ایران و آمریکا را برای رهبران امارات برجسته کرد. در ۱۲ می ۲۰۱۹، دو کشتی عربستان سعودی، یک

کشتی نیروزی و یک کشتی اماراتی، بر اثر انفجار در آب‌های سرزمینی امارات آسیب دیدند. رویدادهای بعدی نگرانی اماراتی‌ها را تشدید کرد. پس از شهادت حاج قاسم سلیمانی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی توسط آمریکا در عراق، ایران وعده "پاسخ کوبنده" به هرگونه حمله نظامی آمریکا {از طریق پایگاه‌های} خلیج فارس را داد. مقامات ایرانی همچنین به‌طور خصوصی به ابوظبی گفتند که ضربه ایران به امارات اقتصاد این کشور را نابود خواهد کرد. مقامات امارات متحده عربی با افزایش احساس آسیب‌پذیری در میان نگرانی‌های فزاینده مبنی بر اینکه کشور ممکن است در رویارویی ایران و ایالات متحده گرفتار شود، رویکرد خود را مورد بازبینی قرار دادند. ابوظبی درحالی‌که هنوز از کمپین "فشار حداکثری" دولت ترامپ حمایت می‌کرد، به‌صورت دوجانبه با ایران اقدام به بررسی راه‌های کاهش تنش کرد (Crisis Group, 2021).

تل‌آویو و ابوظبی، ایران و ترکیه را تهدیدی برای امنیت ملی می‌دانند. این خطرات احتمالی از سوی تهران و آنکارا با برنامه واشنگتن برای کاهش نیروی نظامی خود در خاورمیانه، تقویت می‌شود. توافق عادی‌سازی به‌طور علنی و رسمی اسرائیل و امارات را در کنار هم قرار می‌دهد که مجموعه‌ای از چالش‌های پیچیده و خطرات احتمالی خود را به همراه خواهد داشت. به‌زعم کارشناسان اماراتی، این توافق این کشور را در معرض انتقاد، تحریکات و حتی تهدیدات احتمالی برای امنیت ملی از سوی ایران قرار می‌دهد، اگرچه ایران در مخالفت خود با این توافق تنها نیست. ترکیه نیز اقدامات امارات متحده عربی را به‌شدت مورد انتقاد قرار داده است و این احتمال وجود دارد که در واکنش به آن، اقداماتی مانند ارائه حمایت روزافزون (که احتمالاً توسط قطر تأمین می‌شود) از گروه‌های اسلام‌گرا در سراسر منطقه که به دنبال خنثی کردن برنامه خاورمیانه‌ای امارات هستند، انجام دهد (Guzansky & Heistein, 2020).

امارات و اسرائیل همچنین در مورد به سرانجام رسیدن مذاکرات هسته‌ای و انتفاع ایران از مزایای برجام نگران هستند زیرا به‌زعم آن‌ها این امر دست ایران را برای نفوذ بیشتر در منطقه بازتر کرده و منافع آن‌ها را به خطر خواهد انداخت و این موضوع دلیل دیگری برای همکاری نزدیک آن‌ها است. هیچ کشوری به‌اندازه ایران موجب نگرانی سیاست‌گذاران

اسرائیلی نمی‌شود. از دیدگاه اسرائیلی‌ها، جمهوری اسلامی ایران به دنبال استفاده از نیروهای نیابتی در مناطق مختلف درگیری منطقه‌ای برای گسترش منافع خود است. متحد اصلی ایران، حزب‌الله، از اواسط دهه ۱۹۸۰ دشمن اصلی اسرائیل در میدان جنگ بوده است. ایران به ایجاد و تأمین مالی و تسلیحاتی این سازمان کمک کرده است. حزب‌الله به‌عنوان شریک کامل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در بسیاری از مناطق مختلف درگیری، به‌ویژه سوریه، حضور داشته است. اخیراً، نیروهای ایرانی و شبه‌نظامیان [گروه‌های مقاومت] مورد حمایت ایران از خاک سوریه برای عملیات در سرزمین‌های اشغالی استفاده کرده‌اند. ایران ماهرانه و اغلب بسیار مؤثر از این فرصت‌ها به‌عنوان وسیله‌ای برای بازدارندگی از اقدام اسرائیل علیه خود استفاده کرده است (Sachs & Huggard, 2020). علاوه بر این، جمهوری اسلامی ایران به توانمندسازی، آموزش و کمک‌های مادی و معنوی گروه‌های فلسطینی مانند جنبش جهاد اسلامی فلسطین و حماس علیه اسرائیل مبادرت کرده است.

یکی از مزایای قرارداد ابراهیم برای امارات متحده عربی برخورداری شدن این کشور از فناوری‌های نوین نظامی و اطلاعاتی است که بر اساس این توافق‌نامه در اختیار ابوظبی قرار خواهد گرفت. این توافق‌نامه همچنین اجازه خرید جت‌های جنگنده F-35 را به امارات داده است، همان جت‌هایی که قبلاً ایالات متحده آن‌ها را فقط به اسرائیل فروخته بود تا بخشی از سیاست تضمین حفظ برتری کیفی نظامی اسرائیل نسبت به کشورهای عربی باشد. اما ابوظبی با وجود همه تمهیداتی که اتخاذ کرده و اقداماتی که انجام داده است، مانند ریاض، همچنان نگران تهدید تهران و تعهد واشنگتن به منطقه است. این کشور نگران است که دولت بایدن یافتن راه‌حلی برای بن‌بست هسته‌ای را بر تمایل کشورهای حاشیه خلیج فارس برای مهار ایران در اولویت قرار دهد. امارات متحده عربی همچنین از این بیم دارد که در صورت دستیابی به توافقی برای تقویت مجدد برجام، دولت بایدن به‌رغم تضمین‌ها (به کشورهای منطقه)، ادامه گفت‌وگوها را برای رسیدگی به برنامه موشکی ایران و فعالیت‌های آن در منطقه به‌طور فعال دنبال نخواهد کرد. در این زمینه، امارات متحده عربی بیش‌ازپیش بر اجتناب از خصومت مستقیم با ایران تمرکز کرده و در عوض برای ایجاد گفت‌وگو با جمهوری اسلامی تلاش می‌کند. دو کشور در ژوئیه ۲۰۱۹ گفتگوهای دوجانبه در باب کاهش تنش در مورد مسائل

دریانوردی را در تهران انجام دادند. ابوظبی همچنین آماده گفتگوی فراگیر و متمرکز بر مسائل خلیج فارس با ایران است. با این حال، مانند برخی دیگر از کشورهای کوچک عربی خلیج فارس، بدون حمایت ایالات متحده نمی‌خواهد وارد چنین اقدام پرخطری شود (Crisis Group, 2021).

توافق بین اسرائیل و امارات متحده عربی که نوید برقراری روابط عادی بین آنها است، شامل روابط تجاری، گردشگری، پروازهای مستقیم، همکاری‌های علمی، و به‌مرور زمان روابط دیپلماتیک کامل در سطح سفیران است. اما بعید است اماراتی‌ها سفارت خود را در اورشلیم مستقر کنند. یکی از مؤلفه‌های مهم توافق ابراهیم، اگرچه به‌طور مشخص توضیح داده نشده است، افزایش همکاری‌های امنیتی در برابر تهدیدات منطقه‌ای، به‌ویژه از سوی ایران و گروه‌های نیابتی آن است. ذکر این نکته ضروری است که اسرائیل و امارات از گذشته روابط امنیتی داشته‌اند، اما این توافق آنها را آشکار می‌کند. به گفته دولت امارات، این توافق «فوراً» برنامه‌های اسرائیل برای الحاق بخش‌هایی از کرانه باختری را متوقف می‌کند و فرصتی را برای اسرائیل و فلسطینی‌ها فراهم می‌کند تا مذاکرات را برای پایان دادن به درگیری خود از سر بگیرند. مقامات اسرائیلی از کلمه «تعلیق» استفاده می‌کنند. تفاوت زبان، بیانگر سیاستی {داخلی} است که رهبر هر کشور با آن روبروست. در مورد امارات، ولیعهد محمد بن زاید به‌وضوح احساس می‌کرد که مجبور است نشان دهد که روابط عادی با امارات برای اسرائیلی‌ها بدون هزینه نیست. برای بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، استفاده از اصطلاح «تعلیق» تلاشی برای آرام کردن گروه‌ها و جناح‌های سیاسی حامی الحاق است که قبلاً از توافق انتقاد کرده‌اند (COOK, 2020).

همان‌طور که اشاره شد، یکی از مفاد مهم قرارداد ابراهیم همکاری امنیتی بین دو طرف است و این جنبه از قرارداد است که احتمالاً در آینده چالش‌هایی را برای جمهوری اسلامی ایران به لحاظ مسائل امنیتی ایجاد خواهد کرد. اسرائیل با حمایت‌های آمریکا از برتری نسبی نظامی در خاورمیانه برخوردار است. با این وجود، پهپادها، موشک‌ها و قابلیت‌های سایبری جدید و سایر فناوری‌های، ممکن است این شکاف را در سال‌های آینده کاهش دهد. دشمنان اصلی اسرائیل از قبل به دنبال جبران ضعف نظامی نسبی خود از طریق فناوری‌های جدید و

دانش فنی بوده‌اند. حزب‌الله و حماس از پهپادهای کوچک برای حمله به اسرائیل استفاده کرده‌اند. به دلیل وجود این فناوری‌های جدید، دشمنان اسرائیل قادر خواهند بود توانایی خود را برای تهدید اهداف خود در سرزمین‌های اشغالی افزایش دهند. جنگ سایبری راه‌های جدیدی را برای حمله به اهداف ارائه داده و به مهاجمان امکان ناشناس ماندن را بیش از اقدام آشکار می‌دهد. برای بازیگران دولتی و غیردولتی، چنین حملاتی به‌ویژه با توجه به اینکه هزینه کمی برای اجرا دارند (به‌ویژه حملات سایبری) جذاب هستند (Sachs & Huggard, 2020). نزدیک شدن اسرائیل به مرزهای ایران در خلیج فارس از طریق همکاری‌های اطلاعاتی و فناوری با امارات می‌تواند به‌عنوان مزیت اصلی این قرارداد برای این رژیم باشد. این جنبه از قرارداد مورد توجه پژوهشکده‌ای مانند بروکینگز هم قرار گرفته است؛ به‌طوری‌که «سوزان مالونی»؛ معاون بروکینگز و مدیر برنامه سیاست خارجی این موسسه در یادداشتی به تاریخ ۸ اوت ۲۰۲۰ به این موضوع مهم پرداخته است: «پیشرفت تاریخی بین امارات متحده عربی و اسرائیل بدون کمک جمهوری اسلامی ایران (کنایه از دشمنی مشترک دو رژیم مذکور با ایران) محقق نمی‌شد. روابط آرامی که طی سال‌ها همکاری عمل‌گرایانه بین مقامات اسرائیلی و اماراتی پیرامون تهدیدات ناشی از تهران ایجاد شد، به غلبه بر یکی از سرسخت‌ترین شکاف‌های دیپلماتیک کمک کرد. تعلیق فوری الحاق سرزمین‌های جدید در کرانه باختری توسط اسرائیل بهای نسبتاً ناچیزی بود که این رژیم باید در ازای رسمی کردن مشارکت امنیتی خود با کشورهای خلیج فارس می‌پرداخت و با این حرکت، امارات و اسرائیل - و همچنین دولت‌هایی که ممکن است از امارات پیروی کنند - به‌طور هم‌زمان به خوشامدگویی از دولت ترامپ که شدیداً به دستاوردهای دیپلماتیک ملموس نیاز داشت و همچنین دولت (احتمالی) بایدن می‌پردازند. پیش‌از این تهران با سخنان تند و قابل پیش‌بینی به این قرارداد واکنش نشان داده است و بدون شک امیدوار است که از حمایت‌های باقی‌مانده از آرمان فلسطین در میان افکار عمومی عرب برای پیشبرد هدف خود در منطقه استفاده کند. عادی‌سازی روابط اسرائیل و جهان عرب، گسست اساسی بین تهران و منطقه‌ای را که به دنبال تسلط بر آن است، آشکار می‌کند و حتی درحالی‌که ایرانی‌ها منتظر چشم‌انداز گشایش دیپلماتیک تحت یک دولت هم‌دل‌تر آمریکائی (بایدن) هستند،

روابط تاریخی جدید بین امارات و اسرائیل به این معنی است که بدون توجه به آنچه در نوامبر اتفاق می‌افتد (انتخابات ریاست جمهوری آمریکا)، محیط استراتژیک و مالی برای ایران چالش برانگیز باقی خواهد ماند (<https://www.brookings.edu>). انعقاد قرارداد همکاری بین ابوظبی و تل‌آویو، نفوذ اسرائیل را به منطقه خلیج فارس تسهیل می‌کند و با عنایت به داده‌های بالا این امر می‌تواند به منزله هشدار جدی برای جمهوری اسلامی ایران تلقی شود. با بررسی مراتب فوق، اهمیت این همکاری آشکار شده و اقدامات پیشگیرانه برای مقابله با خطرات احتمالی بایستی مورد اهتمام قرار گیرد.

نتیجه

در این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ به این سؤال بودیم که تقویت روابط امارات متحده عربی با رژیم اسرائیل چه تأثیری بر روابط همسایگی این کشور با جمهوری اسلامی ایران خواهد داشت؟ و فرضیه‌ای که در رابطه با این سؤال مطرح شد این بود که تحکیم روابط امارات متحده عربی و رژیم اسرائیل پس از انعقاد قرارداد ابراهیم موجب نفوذ و حضور غیرمستقیم رژیم اسرائیل در محیط حیاتی امنیتی جمهوری اسلامی ایران و در نتیجه تغییر در موازنه تهدید شده و باعث تشدید بدبینی بر روابط همسایگی طرفین خواهد شد. سپس با توضیح مبانی نظری پوشش استراتژیک و موازنه قوا به رویکرد امارات در قبال ایران پرداخته و با بررسی پیشینه روابط امارات و اسرائیل و هدف مشترک آن‌ها برای مقابله بانفوذ منطقه‌ای ایران و خطرات ناشی از امضای توافقنامه برای امنیت جمهوری اسلامی فرضیه این پژوهش مورد آزمون قرار گرفت. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سیاست خارجی امارات در قبال جمهوری اسلامی ایران همواره با احتیاط بوده و از رویارویی مستقیم با این قدرت منطقه‌ای اجتناب کرده است. راهبرد دوگانه پوشش استراتژیک و موازنه قوا این امکان را برای امارات فراهم ساخته که ضمن حفظ روابط با تهران، با بهره‌گیری از قدرت اقتصادی خود و همچنین وارد شدن به اتحادها و ائتلاف‌های منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای به موازنه سازی در مقابل ایران اقدام نماید. در راستا، امارات با امضای معاهده ابراهیم، روند عادی سازی روابط با اسرائیل را در پیش گرفته است. لازم به ذکر است که رابطه اسرائیل و امارات موضوع جدیدی نیست و

از سالیان پیش به صورت مخفیانه ادامه داشته، اما این توافقنامه این همکاری را علنی کرده است. بعد امنیتی این همکاری برای منافع ملی ایران خطر ساز است؛ زیرا پای اسرائیل را به منطقه خلیج فارس و نزدیکی مرزهای جمهوری اسلامی باز می کند. از سوی دیگر همکاری نزدیک اطلاعاتی و سایبری ابوظبی-تل آویو در منطقه می تواند امنیت ملی جمهوری اسلامی را به خطر بیندازد حملات سایبری به زیرساخت ها در عین کم هزینه بودن می تواند بسیار خطر آفرین باشند.

References

- A. Cook, Steven (2020), *What's Behind the New Israel-UAE Peace Deal*, Council on Foreign Relations.
- B. Alteman, Jon (2020), *The Normalization of UAE-Israel Relations*, The Center for Strategic and International Studies.
- Baker, Rauf (2020), *the Israel- UAE Peace: A Master Stroke Report Part Authors*, Center for Strategic Studies/ JSTOR / 17-19.
- Crisis Group (2021), *A Time for Talks: Toward Dialogue between the Gulf Arab States and Iran*, International Crisis Group, Middle East Report No.226.
- El- Dessouki, Ayman & Rafik Mansour, Ola (2020), *Small States and Strategic Hedging: The United Arab Emirates' Policy Toward Iran*, Review of Economics and Political Science, Emerald Publishing Limited.
- Guzansky, Yoel & Heistein, Ari (2020), *the Benefits and Challenges of UAE- Israel Normalization*, the Institute for National Security Studies (INSS).
- H. Rahman, Omar (2021), *The Emergence of GCC- Israel Relations in a Changing Middle East*, Brookings Doha Center, Policy Note <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/8/13-around-the-halls-exprts-analyze-the-normalization-of-israel-uae-ties/> Accessed on 12/2/2021 1:55 PM.
- <https://www.legalserviceindia.com/article/1326-Balance-of-Poweri-in-international-Relations.html> Accessed on 11, 19, 21 7:19 AM.
- Koja, Kei (2018), *The Concept of "Hedging Revisited: the Case of Jaaa Feeeig Piii cy Saaaggy aa aaaass Peee S"* International Studies Review, 20(633-660).

- L. Schweller, Randle (2016), *the Balance of Power in World Politics*, RESEARCHGATE.
- Sachs, Natan & Huggard, Kevin (2020), *Israel in the Middle East the Next Two Decads*, The New Geopolitics Middle East, Foreign Policy at Brookings.
- Salman, Mohammad & Geeraerts, Gustaaf (2014), *Measuring Strategic Hedging*, the American Political Science Association Annual Meeting 2014- August 28-31- Washington DC, Social Science Research Network

استناد به این مقاله: عباسی، مجید؛ چهارمحالی اصفهانی، مرضیه. (۱۴۰۳). روابط امارات متحده عربی با رژیم اسرائیل در پرتو قرارداد ابراهیم و تأثیر آن بر روابط همسایگی با جمهوری اسلامی ایران. پژوهشنامه روابط جهانی، ۲۱(۱)، ۱۴۶-۱۲۱. doi: 10.22054/jrgr.2024.74923.1053

The Quarterly of Research on Global Relations is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی